

Voor Harrison Boone Porter

INHOUD

Oude sterfelijkheid 9

Noenwijn 89

Vaal paard, vale ruiter 161

Oude sterfelijkheid

Deel 1: 1885 – 1902

Ze was een jonge, pittig ogende vrouw met donkere, kortgeknipte krullen in een scheiding opzij, een smal ovaal gezicht met rechte wenkbrauwen en volle gewelfde lippen. Een ronde witte kraag stak uit de hals van haar nauwsluitende zwarte lijfje, ronde witte manchetten vervaaiden haar werkeloze kinderhanden, kalm gevouwen in de plooiën van haar strokenrok, die aan de achterkant was samengebonden tot een tournure. Zo zat ze voor eeuwig in de pose waarin ze was gefotografeerd, een bewegingloos beeld in de donkere notenhouten lijst met zilveren eikenblaadjes op de hoeken, en haar lachende grijze ogen volgden je door de hele kamer heen. Het was een roekeloze, onbekommerde lach, die haar nichtjes Maria en Miranda nogal verontrustte. Menigmaal vroegen ze zich af waarom een ouder iemand bij het zien van de foto ‘Wat prachtig’ zei en waarom iedereen die haar had gekend haar zo mooi en charmant vond.

Een vaas bloemen en lange fluwelen gordijnen op de achtergrond, het soort vaas en gordijnen dat niemand meer wilde hebben, zorgden voor een soort vervaagde vrolijke sfeer. Haar kleding was niet zozeer romantisch, als wel hopeloos uit de mode, en in de ogen van de meisjes was de hele foto verbonden met dode dingen: de geur van grootmoeders medicinale sigaretten, de naar bijenwas

ruikende meubels en haar ouderwetse parfum: Orange Flower. De vrouw op de foto was tante Amy, maar nu was ze slechts een geest in een lijstje en een mooi, droevig verhaal uit het verleden. Ze was vroeger beeldschoon, zeer geliefd en ongelukkig geweest, en ze was jong gestorven.

Maria en Miranda, twaalf en acht jaar, wisten dat ze jong waren, al hadden ze het gevoel dat ze al heel lang leefden. Ze hadden niet alleen hun eigen leven geleefd, hun herinneringen leken al jaren voor hun geboorte te zijn begonnen in het leven van de volwassenen om hen heen, oude mensen van boven de veertig, de meeste dan, die er met alle geweld op wilden wijzen dat ook zij eens jong waren geweest. Dat was moeilijk voor te stellen.

Harry, hun vader, was de broer van tante Amy. Ze was zijn lievelingszusje geweest. Telkens wanneer hij naar de foto keek, zei hij: 'Het lijkt niet erg. Haar haar en haar lach waren haar mooiste kenmerken, maar die zie je helemaal niet. En ze was ook veel slanker dan op de foto. Godzijdank hebben we geen dikke vrouwen in de familie.'

Als ze hun vader zo hoorden praten, waren Maria en Miranda gewoonweg benieuwd, zonder oordeel, wat hij bedoelde. Hun grootmoeder was zo dun als een lat; hun moeder, die lang geleden was gestorven, was zo ongeveer vel over been. Bruisende jonge vrouwen, die tot Miranda's verbazing ook kleinkinderen waren van grootmoeder, net als zij, kwamen in de schoolvakantie logeren en pochten over hun wespentaille. Maar welke verklaring had hun vader dan voor oudtante Eliza, die zich door de deur moest wurmen en, als ze eenmaal zat, van onder tot boven één monumentale piramide vormde? En hoe zat het met oudtante Keziah in Kentucky? Oudoom John

Jacob, haar man, had haar verboden zijn beste paarden te berijden toen ze een gewicht van honderd kilo had bereikt. ‘Nee,’ had John Jacob gezegd, ‘ik ben mijn ritterlijke gevoelens nog niet verloren, maar evenmin mijn gezond verstand, om maar te zwijgen van liefde voor onze trouwe beesten. En de grootste daarvan is de liefde.’ Er werd voorzichtig geopperd dat hij juist vanwege de liefde oudtante Keziah niet in haar vrouwelijke ijdelheid had mogen kwetsen door zulk bot commentaar op haar figuur te uiten. ‘Vrouwelijke ijdelheid herstelt zich,’ was het harteloze antwoord van John Jacob, ‘maar wat dacht je van de rug van mijn paarden? Bovendien, als ze ook maar een greintje vrouwelijke ijdelheid had bezeten, had ze nooit deze omvang gekregen.’ Oudtante Keziah stond bekend om haar dikte, en zij was toch ook familie? Maar het geheugen van hun vader leek hem in de steek te laten als hij aan de generatie meisjes dacht die hij in zijn jeugd had gekend, en hij bleef stellig beweren dat ze allemaal zonder uitzondering zo slank als een rietje en zo bevallig als een nimf waren geweest.

Dat hun vader ondanks bewijzen van het tegendeel zo trouw bleef aan zijn ideaalbeeld, vond zijn oorsprong in een familiegevoel en een liefde voor het verleden dat hij deelde met anderen. Ze waren dol op verhalen vertellen, zowel romantisch en poëtisch als komisch met romantische humor. Ze verfraaiden de uiterlijke omstandigheden niet, het ging om het gevoel. Hun gevoelens en fantasieën werden in beslag genomen door hun verleden, een verleden waarin wereldlijke overwegingen een ondergeschikte rol hadden gespeeld. Hun verhalen gingen altijd over de liefde onder een stralende, hemelsblauwe lucht.

Foto's en portretten, geschilderd door dilettanten die de serieuze bedoeling hadden te flatteren, en de feestkleding die opgevouwen tussen gedroogde kruiden en kamfer waren weggeborgen, stelden teleur wanneer de meisjes ze probeerden te rijmen met het beeld van de levenden dat hun met de woorden van hun ouders werd ingefluisterd. Twee keer per jaar, met de wisseling van de seizoenen, begon het vanbinnen te borrelen bij hun grootmoeder en dan zat ze de hele dag in de rommelkamer uit oude hutkoffers en dozen stapels kleren en kleine souvenirs uit te pakken. Ze spreidde ze uit op lakens op de grond, en bij sommige dingen, bijna altijd dezelfde dingen, moest ze huilen, keek weer naar foto's in met fluweel beklede kistjes, wikkelde haarlokken los, haalde gedroogde bloemen uit elkaar, steeds zachtjes en moeiteloos huilend, alsof tranen het enige verzetje waren dat haar nog restte.

Als Maria en Miranda heel stil waren en niets aanraakten tenzij het werd aangeboden, mochten ze op zulke momenten bij haar zitten of even binnenlopen. Het was een stilzwijgende afspraak dat haar verdriet uitsluitend privé was en niet opgemerkt of vermeld mocht worden. De meisjes bekeken de voorwerpen een voor een, maar vonden ze op zich niet erg indrukwekkend. Al die sjofele haarkransen en halskettingen, sommige van paarlemoeren schelpjes, al die mottige roze struisvogelveren voor in het haar, al die lompe broches en armbanden van goud en gekleurd email, al die rare kammen met hun rij lange tanden, bedekt met zaadparels en imitatiediamantjes. Miranda werd er weemoedig van, zonder te weten waarom. Het leek zo zonde dat die verbleekte voorwerpen, die vergeelde galahandschoenen en monsterlijke satijnen muil-

tjes, die brede, door het opvouwen gecraqueleerde linten de enige versierselen waren waar die verdwenen meisjes het mee moesten doen. En waar waren ze nu, die meisjes en die jongens met vreemd uitzienende halsboordjes? De jonge mannen leken nog onwerkelijker dan de meisjes, met hun hoog dichtgeknoopte jassen, hun bolle stropdassen, hun met was opgestreken snorren, hun golvende bos haar, zorgvuldig over hun voorhoofd gekamd. Met zo'n uiterlijk kon je ze toch niet serieus nemen?

Nee, Maria en Miranda konden onmogelijk sympathie opbrengen voor die jonge mensen, die zo stijfjes en hopeloos ouderwets voor de camera poseerden. Wel waren ze uitermate geboeid door de mysterieuze liefde van de levenden, die de nagedachtenis van deze doden koesterden. De waarneembare overblijfselen stelden niets voor: net als hun lichaam waren ze tot stof vergaan. Hun op papier en metaal gegrifte gezichten stelden evenmin iets voor, maar de meisjes raakten betoverd door de levende herinnering aan hen. Gretig en aandachtig luisterden ze toe, pikten hier en daar flarden op, verbonden zo goed mogelijk verhaalfragmenten aan elkaar die klonken als stukjes poëzie of muziek, die ook werkelijk verbonden waren met de poëzie die ze hadden gehoord of gelezen, met muziek, met toneel.

‘Vertel nog eens hoe tante Amy wegging na haar trouwen.’ ‘Ze rende de grijze kou in en stapte in het rijtuig en toen draaide ze zich met een glimlach op haar dodelijk bleke gezicht om en riep: “Vaarwel, vaarwel”, en ze wilde geen mantel om en zei: “Geef me een glas wijn.” En niemand heeft haar meer in levenden lijve gezien.’ ‘Waarom wilde ze haar mantel niet om, Cora?’ ‘Omdat ze niet ver-

liefd was, meisje.' *Dan geeft al dat vergaan mij 't voorgevoel, Dat eens de tijd ook mij het liefste ontroof.* 'Was ze echt zo mooi, oom Bill?' 'Als een engel, kind.' Er dansten goudgelokte engelen met lange blauwe plooirokken om de troon van de Heilige Maagd. Maar die leken in de verste verte niet op tante Amy, noch bezaten ze de schoonheid die de meisjes door hun opvoeding hadden leren bewonderen. Schoonheid werd streng beoordeeld op specifieke punten. Ten eerste moest een schoonheid lang zijn. De kleur van de ogen deed er niet toe, maar het haar hoorde donker te zijn, hoe donkerder hoe beter, en de huid bleek en zacht. Een lichte, soepele tred was belangrijk. Een schoonheid moest goed kunnen dansen en uitstekend kunnen paardrijden, moest een beheerste manier van doen hebben en altijd beminnelijk en vrolijk zijn, maar haar waardigheid behouden. Volmaakte tanden en handen uiteraard, en het voornaamste: een mysterieus aureool van bekoring dat niemand onberoerd liet. Het was allemaal erg opwindend en ontmoedigend.

Ondanks haar kleine gestalte en magere lichaam, haar stompe neusje bezaaid met sproeten, haar grijs gespikkelde ogen en regelmatige driftbuien bleef Miranda in haar jeugd hardnekkig vasthouden aan het idee dat ze later, net als nicht Isabel, als door een wonder een lange brunette met een roomkleurige huid zou worden. Ze besloot dat ze altijd een witte satijnen jurk met sleep zou dragen. Maria, praktisch van aard, koesterde zulke illusies niet. 'Wij gaan op mama's familie lijken,' had ze gezegd. 'Dat is nou eenmaal zo. Wij zullen nooit een schoonheid worden en we zullen altijd sproeten hebben. En jij,' zei ze tegen Miranda, 'jij hebt niet eens een goed karakter.'

Miranda moest toegeven dat die onaardige opmerking waar en terecht was, maar geloofde toch stilletjes dat ze op zekere dag onverwachts schoonheid zou verkrijgen, als een soort erfenis, een rijkdom die haar plotseling in de schoot zou worden geworpen. Lange tijd geloofde ze dat ze ooit op tante Amy zou lijken, niet de Amy op de foto, maar zoals ze werd herinnerd door degenen die haar gekend hadden.

Telkens wanneer haar nicht Isabel omringd door jonge mannen naar buiten kwam in haar strakke zwarte rij-kleding en elegant het paard besteeg, het vervolgens liet steigeren en rondjes liet draaien, zodat het dier bedreven pas op de plaats maakte, terwijl de andere ruiters opgewonden maar even beheerst in het zadel sprongen, raakte Miranda's gemoed zo beklemd door plotseling opkomende bewondering, afgunst en plaatsvervangende trots dat het bijna pijn deed. Maar altijd was er wel een ouder iemand bij om haar emoties te doen bedaren. 'Ze rijdt bijna net zo goed als Amy, hè? Maar Amy beheerste de zuivere Spaanse stijl, ze kon een paard onvermoede stappen laten doen.' Jonge Amy, haar naamgenoot, op weg naar een bal, liep door de gang in ruisende witte tafzijde, glanzend als een mot in het lamplicht, met haar ellebogen als vleugels naar achteren gestoken, langs glijdend alsof ze wieltjes onder haar voeten had, een manier van lopen die in die tijd in de mode was. Op elk feest blonk ze uit in dansen en terwijl Maria het vleugje parfum opsnoof dat achter Amy aan zweefde, strengelde ze haar handen ineen en zei: 'O, was ik maar vast volwásen.' Maar de ouderen waren het erover eens dat de oudere Amy lichter, soepeler en eleganter kon walsen. De jonge Amy kon haar niet evena-

ren. Nicht Molly Parrington, al op leeftijd – ze behoorde namelijk tot de generatie vóór tante Amy –, was een beruchte hartenbreekster. Ze werd omringd door mannen die haar al haar hele leven kenden. Ze was nu voor de tweede keer weduwe geworden, maar niemand twijfelde eraan dat ze zou hertrouwen. Maar Amy, zeiden de ouderen, was net zo bruisend en gevat, maar in tegenstelling tot Molly zeer discreet. Zij verfdde haar haar en stak er de draak mee. Ze had de gewoonte om de mannen om zich heen in een hoek te verzamelen, waar ze hen vergastte op roddels. Ze was geen normale moeder voor haar lelijke dochter Eva, een oude vrijster van in de veertig, terwijl haar moeder nog steeds de belle van het bal was. ‘Ik ben op mijn vijftiende geboren, hoor,’ zei Molly zonder blikken of blozen tegen een oude vrijer, hoewel ze beiden nog wisten dat hij getuige was geweest op haar eerste huwelijk toen ze de eenentwintig was gepasseerd. ‘Ik was net een klein meisje met haar pop, zei iedereen.’

Eva, verlegen en weerloos, wier bovenlip twee enorme voortanden moest overspannen, zat in een hoekje naar haar moeder te kijken. Ze zag er uitgemergeld uit en had een strakke, vermoeide blik in haar ogen. Ze droeg de afgedankte, vermaakte kleren van haar moeder en doceerde Latijn op een meisjeskostschool. Ze was voorstander van vrouwenkiesrecht en had her en der redevoeringen gehouden. Als haar moeder er niet bij was, bloeide Eva een beetje op, danste bekoorlijk en lachte al haar tanden bloot, ze was als een verdord plantje dat tijdens een zacht regenbuitje buiten was gezet. Molly spotte met haar lelijke eendje. ‘Gelukkig is mijn dochter een oude vrijster. Met haar zal ik niet snel grootmoeder worden.’ Eva werd

vuurrood, alsof ze een klap had gekregen.

Eva was een schandvlek, dat leed geen twijfel, maar de meisjes beschouwden haar als een onderdeel van hun alledaagse wereldje met saaie lessen die ze moesten leren, stijve schoenen die ze moesten inlopen, jeukerig flanellen ondergoed dat ze bij koud weer moesten verduren, mazel en verwachtingen waar niet aan werd voldaan. Tante Amy hoorde bij de wereld van de poëzie. Het romantische verhaal over de lange, onbeantwoorde liefde die oom Gabriel voor haar had gekoesterd en haar vroegtijdige dood trof je alleen aan in oude boeken, onwereldse, maar heuse boeken, zoals de *Vita Nuova*, de sonnetten van Shakespeare en het bruiloftslied van Spenser. En gedichten van Edgar Allan Poe. ‘Mijn gepijnigde geest mag hier zomaar verpozen, En vergat, of aanvaardde het pad met de rozen...’ Toen hun vader dat voorlas zei hij: ‘Hij was onze grootste dichter’, en ze begrepen dat hij met ‘onze’ bedoelde dat hij een zuiderling was. Tante Amy was even echt als de schilderijen in de oude boeken over Holbein en Dürer. De meisjes lagen op hun buik op de grond en tuurden in een wonderlijke wereld terwijl ze de verformfaaide, snel loslatende bladzijden omsloegen en het niet vreemd vonden dat de Moeder van God op een holle boomstam zat met haar Kindeke aan de borst, niet betwijfelden dat zowel de Dood als de Duivel met de koene ridder meereed, en zich evenmin afvroegen of de stijve kleding van de vrouwen die op het familieportret van Thomas More waardig op de grond zaten – zo leek het tenminste – wel klopte. Alle honden- en ponyshows en toverlantaarnvoorstellingen gingen aan hen voorbij, maar wél gingen ze met hun vader naar *Hamlet*, *De getemde feeks* en *Richard III*, en

een lang, treurig toneelstuk met Mary, de koningin van Schotland, erin. Miranda dacht dat de prachtige dame in zwart fluweel ook werkelijk de koningin van Schotland was en ze was onaangenaam getroffen toen ze hoorde dat de echte koningin al lang geleden was gestorven en niet op de avond dat Miranda erbij was.

De meisjes waren dol op het theater, die wereld van flamboyante figuren die het toneel op snelden en het sierden met hun aanwezigheid, hun onaardse stemmen, hun gebaren als van goden en godinnen die een heel universum bestierden. En altijd was er een stem die andere, grotere gebeurtenissen deed herleven. Grootmoeder had in haar jeugd naar Jenny Lind geluisterd en vond Nellie Melba zwaar overschat. Hun vader had Sarah Bernhardt zien spelen en Madame Modjeska kon niet in haar schaduw staan. Toen Paderewski voor het eerst in hun stad optrad, kwamen neven en nichten van heinde en verre bij grootmoeder logeren om naar hem te luisteren. De meisjes mochten niet bij dit belangrijke evenement aanwezig zijn. Ze deelden de opwindning van het vertrek en het schitterende moment van thuiskomst, toen familieleden met een kopje koffie in de hand zachtjes bij elkaar stonden te praten, vol ontzag en dolgelukkig. Vervuld van het besef dat er iets groots was gebeurd, hoorden de meisjes in hun nachtponnetjes alles aan, tot iemand hen opmerkte en hen haastig wegvoerde van de bekoorlijke lichtkrans van al die glorie. Eén oudere heer, echter, had Rubinstein vele malen horen spelen. Hij was zeker van mening dat Rubinstein het hoogtepunt van muzikale vertolking had bereikt, en Paderewski was voor hem dan ook een soort anticlimax geweest. De meisjes hoorden

hem maar doorprevelen, terwijl hij met één opgeheven hand de lucht wegwuifde, alsof hij om stilte verzocht. De anderen keken naar hem en luisterden toe, zonder hun ernstige, teergevoelige stemming te laten verstoren. Ze hadden Rubinstein nooit horen spelen, maar Paderewski hadden ze een uur geleden nog gehoord, dus waarom zou je het verleden willen oprakelen? Terwijl Miranda werd weggeleid kreeg ze een hekel aan de oude man, hoewel ze maar half begreep wat hij had gezegd. Ze had het gevoel dat zij Paderewski ook had horen spelen.

Er was dus een leven buiten het aardse leven, en het leven erna. Door zulke episodes kregen de meisjes de bevestiging van de verhevenheid van menselijke gevoelens, de goddelijkheid van de menselijke visie op het ongeziene, het belang van leven en dood, de diepten van het menselijk hart, de romantische waarde van tragedies. Toen nicht Eva een keer op bezoek was om hen te interesseren voor de studie Latijn, vertelde ze hun over John Wilkes Booth, die gekleed in een mooie lange zwarte mantel het toneel op was gestormd nadat hij president Lincoln had vermoord. ‘*Sic semper tyrannis*,’ had hij ondanks zijn gebroken been op verheven toon geschreeuwd. De meisjes twijfelden er geen moment aan dat het precies zo was gegaan, en de moraal leek te zijn dat je je in belangrijke of desperate situaties altijd op Latijn, of ten minste op een mooie dichtregel uit de klassieken moest kunnen beroepen. Nicht Eva wees erop dat niemand, zelfs geen rechtgeaarde zuiderling, de daad van John Wilkes Booth zou mogen goedkeuren. Het was tenslotte moord, dat mochten ze niet vergeten. Maar Miranda, gewend als ze was aan tragedies in boeken en familieverhalen – twee oudooms hadden

zelfmoord gepleegd en een verre vrouwelijke voorouder was krankzinnig geworden van liefde –, was van mening dat het zonder die moord geen zin had gehad om je zo mooi aan te kleden, het podium op te stormen en iets in het Latijn te schreeuwen. Dus hoe kon ze zijn daad nou afkeuren? Het was een mooi verhaal. Ze kende een oude verre verwant die de acteerkunsten van Booth adoreerde en hem vaak had zien spelen, maar helaas niet op dat meest glorieuze moment. Miranda vond dat jammer. Wat had ze het prettig gevonden als de moordenaar van Lincoln familie van haar was geweest.

Oom Gabriel, die zo hopeloos verliefd was geweest op tante Amy, leefde nog ergens, al hadden Miranda en Maria hem nooit ontmoet. Na Amy's dood was hij weggegaan, ver weg. Hij bezat nog steeds renpaarden en liet ze door het hele land over beroemde parcours rennen, en Miranda kon zich geen schitterender carrière voorstellen. Hij was al snel hertrouwd en had grootmoeder een brief geschreven met het verzoek om in plaats van Amy zijn nieuwe echtgenote als dochter te omarmen. Grootmoeder had een kil briefje teruggeschreven waarin ze daarin toestemde en hen bij haar uitnodigde, maar om de een of andere reden had oom Gabriel zijn bruid nooit meegenomen. Harry had hen in New Orleans bezocht en meldde dat de tweede vrouw een zeer knappe en welopgevoede jongedame was, die ongetwijfeld een goede echtgenote voor Gabriel zou worden. Maar oom Gabriel had nog steeds een gebroken hart. Eens per jaar schreef hij trouw een brief aan iemand in de familie, met geld voor een krans op Amy's graf. Hij had een gedicht geschreven voor op haar grafsteen

en had zijn tweede vrouw in Atlanta achtergelaten om te controleren of het wel juist gegraveerd was. Hij had geen idee waarom hij dat gedicht had geschreven. Sinds hij van school was had hij in elk geval nooit geprobeerd ook maar één regel te schrijven. Maar toen hij een keer aan Amy had zitten denken, was het vers uit het niets in hem opgekomen. Maria en Miranda hadden het gezien, in goud gedrukt op een rouwkaart. Oom Gabriel had hun een groot aantal gestuurd om aan de familie rond te delen.

Zij leeft opnieuw die 't leven leed
En toen de dood, ze is bevrijd,
In 't engelenkoor vergeet ze nu
De pijn van de oude sterfelijkheid.

‘Zong ze echt in een koor?’ vroeg Maria aan haar vader.

‘Wat doet dat ertoe?’ zei hij. ‘Het is een gedicht.’

‘Ik vind het heel mooi,’ zei Miranda bewonderend.

Oom Gabriel was een achterneef van haar vader en tante Amy. Zo kwam de dichtkunst heel dichtbij.

‘Best aardig voor een grafschrift,’ zei hun vader, ‘maar het kan beter.’

Oom Gabriel had vijf jaar gewacht om met tante Amy te trouwen. Ze was ziekelijk en had zwakke longen. Ze was al eerder verloofd geweest met twee andere jongemannen en had die verlovings zonder reden verbroken. Ze spotte met de goede raad van oudere, goedaardiger personen die het heel grillig van haar vonden om de toewijding van zo'n knappe, romantische jongeman als Gabriel, die ook nog eens een achterneef was, niet te beantwoorden. Ze ging immers niet trouwen met een wildvreemde? Haar

kille afwijzing zou Gabriel tot een losbandig leven en zelfs tot drankzucht hebben aangezet. Zijn grootvader was rijk en Gabriel was zijn lievelingetje. Ze hadden ruzie gemaakt over de renpaarden, waarbij Gabriel had geroepen: ‘Mijn God, ik moet toch íéts hebben.’ Alsof hij niet al alles had: jeugd, gezondheid, een knap uiterlijk, het vooruitzicht op een fortuin en een toegewijde familiekring. Zijn grootvader had hem erop gewezen dat hij een ondankbare hond was en blijkbaar ook nog eens een nietsnut. Gabriel had gezegd: ‘U heeft renpaarden en die hebben u geen windieren gelegd.’

‘Maar ik ben daar nooit afhankelijk van geweest voor mijn levensonderhoud, knul,’ had zijn grootvader geantwoord.

Gabriel had Amy daarover en over talloze andere dingen geschreven, brieven uit Saratoga, Kentucky en New Orleans, hij had haar cadeaus gestuurd, in ijs verpakte bloemen en telegrammen. Het waren amuseuze cadeaus, zoals een enorme kooi met groene dwergpapegaaitjes, of een haarsieraad in de vorm van een bloeiende emailen roos met dauwdruppeltjes van imitatiediamant, met een felgekleurde emailen vlinder, trillend aan een gouden metaaldraadje. Maar de telegrammen boezemden haar moeder altijd angst in en de bloemen waren na een reis per trein en daarna per postkoets over landwegen zo goed als verlept. Hij stuurde rozen als hun eigen rozentuin in volle bloei stond. Amy moest erom lachen, hoewel haar moeder volhield dat het toch zo roerend en lief van Gabriel was. Het was toch een bewijs dat ze altijd in zijn gedachten was?

‘Daar wil ik niet zijn,’ zei Amy, maar ze had een manier